

คำชี้แจง

เอกสารนี้เกิดขึ้นจากความร่วมแรงของอาสาสมัคร ที่ร่วมกันถอดเสียงและตรวจทานในเบื้องต้น ซึ่งบางส่วนยังไม่ถูกต้องสมบูรณ์ตรงตามเสียงที่ ท่านพุทธทาสภิกขุได้บรรยายไว้

ด้วยคุณค่าแห่งธรรมและงานที่ร่วมกันทำในครั้งนี้ หอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ ได้พิจารณาเห็นว่างานธรรมในรูปแบบเอกสารทั้งหมดนี้ แม้จะยังไม่ได้ตรวจทานแก้ไขเนื้อหาอย่างถึงที่สุด แต่ก็ควรที่จะนำออกเผยแพร่ให้กว้างขวาง เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจใฝ่ธรรม จะได้มีข้อมูลที่เป็นลายลักษณ์อักษรเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมควบคู่กับเสียงธรรม โดยพร้อมกันนี้ทางทีมงานจะดำเนินการตรวจทานแก้ไขเนื้อหาทางถอดเสียงทั้งหมดอีกครั้ง เพื่อให้ธรรมที่เผยแผ่มีความถูกต้องและสมบูรณ์

เอกสารนี้ไม่สงวนสิทธิ์สำหรับการเผยแพร่เป็นธรรมทาน หากพบข้อควรแก้ไขปรับปรุงสามารถแจ้งมาได้ที่ หอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญตามที่อยู่ติดต่อด้านล่างนี้

หอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ

สวนวชิรเบญจทัศ ถนน นิคมรณไฟสาย ๒ แขวง/เขต จตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทร ๐-๒๙๓๖-๒๘๐๐ โทรสาร ๐-๒๙๓๖-๒๙๐๐ E-Mail: archives@bia.or.th

รหัส	1415290527030	รายชื่อ	แสดงธรรมลืออายุ 2529
วันที่แสดง	27/05/2529	ชื่อเรื่อง/ชุด	ครั้ง 3 ให้ออกเสียงซึ่งวัตถุนิยม
ผู้ถอด	ธัญลักษณ์ สกฤตมนตรีชัย	ผู้ตรวจทาน	อนุชาติ ชัยพอ
หมายเหตุ			

ท่านสาธุชนผู้มีความสนใจในธรรม และเพื่อนสหธรรมิกทั้งหลาย ในการบรรยายครั้งที่ ๓ นี้ จะบรรยายด้วยหัวข้อคาถาปณิธานข้อที่ ๓ คือการนำโลกออกมาเสียจากวัตถุนิยม ฟังดูมันก็ไม่น่าสนใจอะไร แต่ความจริงเป็นเรื่องที่จะต้องสนใจที่สุด คือสิ่งที่เรียกว่าวัตถุนิยมนั่นแหละคือตัวศัตรูอันร้ายกาจของมนุษย์ยิ่งกว่าสิ่งใด โดยเฉพาะในโลกยุคปัจจุบัน วัตถุนิยมกำลังครองโลก กำลังจับจิตจับใจของมนุษย์ทุกคนในโลก บีบบังคับให้ดิ้นรนไปในทางของความลุ่มหลงต่อวัตถุ ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดความเห็นแก่ตัว และส่งเสริมความเห็นแก่ตัวให้ยิ่งขึ้นไป โลกจึงเต็มไปด้วยความเห็นแก่ตัว ก็พอใจในรสของวัตถุ ลุ่มหลงยิ่งกว่าสิ่งใด จึงมีความเห็นแก่ตัวเกิดขึ้นเท่ากับความลุ่มหลงในวัตถุ บางท่านบางคนอาจจะไม่เข้าใจคำว่าวัตถุนิยมก็ได้

ขอโอกาสพูดกันสักเล็กน้อยในเรื่องนี้ จะเปรียบเทียบกับอุปมาเพื่อให้เข้าใจง่าย เหมือนกับว่าลูกหนูตัวเล็กตัวหนึ่งมันมาบอกแม่ของมันว่า สัตว์ตัวหนึ่งมันน่าเกลียดน่าชังหน้าตาคุร้ายไม่กล้ามอง อีกสัตว์ตัวหนึ่งน่ารักน่าคบหาสมาคมเป็นเพื่อน สัตว์ที่ลูกหนูบอกแม่น่าเกลียดน่ากลัวที่สุดนั่นคือไก่ ไก่ที่มีหงอน ส่วนที่ลูกหนูบอกแม่ของมันว่าน่ารักที่สุดนั่นคือแมว เพราะแมวมันสวยมันน่ารัก นี่ลูกหนูมันมีความคิดอย่างนี้ มีความสำคัญอยู่ที่ว่ามันหลงกลับกัน เห็นยักษ์ร้ายเป็นสิ่งที่น่ารัก เห็นสิ่งที่ไม่มียันตรายว่าเป็นยักษ์ร้าย คนเราในโลกนี้ก็จะเป็นอย่างนี้ ไปหลงพอใจในรสอร่อยของวัตถุซึ่งมันจะกัดกินถึงหัวใจ ส่วนรสอร่อยของธรรมะทางจิตใจนั้น กลับเกลียด กลับกลัว นี่กลัวธรรมะกลัวนิพพานเป็นต้น คนเหล่านี้ก็เหมือนกับลูกหนูตัวนั้น ไม่รู้จักว่าอะไรเป็นยักษ์ร้าย อะไรที่จะไม่มีอันตราย ขอให้แยกแยะกันดูให้ดี ๆ ว่าวัตถุนิยมสวยงามน่ารัก ชั่ววนชวนใจ แต่มันก็มีลักษณะเหมือนกับว่าแมว เมื่อพยายามจะเกี่ยวข้องกับหนู ส่วนความสุขทางจิตใจหรือทางธรรมนิยมนั้นนะ กลับเห็นเป็นของน่าเบื่อหน่าย มนุษย์เห็นเป็นของน่าเบื่อหน่าย น่าเกลียดน่ากลัวไปเสีย บางคนก็พูดออกมาตรงๆ ว่าเกลียดความสงบ คือไม่สนุกสนาน ไม่ได้กระโดดโลดเต้น ไม่ชอบ นี่วัตถุนิยม มันมีอะไรอย่างนี้ มันมีความชั่ววน มีลักษณะอาการที่จะแสดงออกมาอย่างชั่ววน แล้วมันก็มีรสอร่อย ตรงกับความรู้สึกของคนปุถุชนทั่วไป คือตามธรรมชาติตามธรรมดา แล้วมนุษย์เขาก็ปรับปรุงเรื่องของวัตถุนิยมนี้ให้มีอำนาจ มีอะไรมากยิ่งขึ้นทุกที อร่อยทางตาสวยงามก็ยิ่งขึ้นไปทุกที อร่อยทางหูมันก็ไพเราะยิ่งขึ้นไปทุกทีจนสุดเหวี่ยง อร่อยทางจมูกก็ทำกันจนถึงที่สุด อร่อยทางลิ้น โดยเฉพาะอาหารนี่ ก็ปรับปรุงกันจนถึงที่สุด อร่อยทางผิวกาย โสภณูพิพะที่มาสัมผัสกับผิวหนังนี่ ก็ปรับปรุงกันทุกอย่างทุกประการให้มันมีความดึงดูดมากขึ้น นี่เรียกว่าทางวัตถุ ๕ ประการ ได้รับการปรับปรุงอยู่ทุกวันให้ยิ่งขึ้นไป ให้ยิ่งขึ้นไป ผู้ปรับปรุงนั้นนะเป็นผู้ฉลาด หารายได้ดี มันก็มีโอกาสที่จะปรับปรุงให้ยิ่งขึ้นไป ให้ยิ่งขึ้นไป คุณจะไม่จุจิบ นี่วัตถุนิยมกำลังมีบทบาทอยู่ในโลกนี้ในลักษณะ

อย่างนี้ คนก็หลงวัตถุ ก็ซื้อหาวัตถุ ชนิดที่ไม่จำเป็น ที่ไม่จำเป็น เอามาไว้เต็มบ้านเต็มเรือน ที่เกินความต้องการ อุดดำห์ กู่นี้ยืมเงิน ไปซื้อหาอุปกรณ์แห่งวัตถุนิยมนี้มา ให้มีความเอร็ดอร่อยทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางผิวกาย เป็นสิ่งที่ถ้าไม่มอง ก็จะไม่มีความหมายอะไร ถ้าไปมองเข้าแล้ว มีมันความหมายมาก คือมันจะกัดกินมนุษย์ให้สิ้น สูญสิ้นความเป็นมนุษย์ มันจะไม่มีจิตใจอย่างมนุษย์ คือไม่ ไม่มีความสะอาด สว่าง สงบ เสียเลย บูชาความเอร็ดอร่อยทางวัตถุ คือทางเนื้อทางหนังอย่างยิ่ง อย่างสูงสุดเหมือนกับว่าเป็นพระเจ้า คุณที่เล่าเรียนศึกษา มีความมุ่งหวังว่าจะมีรายได้สูง และก็ไปซื้อหาวัตถุที่บำรุงบำเรอความรู้สึกทางอายตนะนี้ให้ยิ่งๆ ขึ้นไป แล้วก็ขยันขันแข็งและกัน ประกวดประชันกันและกันให้ยิ่งๆ ขึ้นไป เงินเดือนไม่พอใช้ จนกระทั่งต้องคดโกง ต้องทำคอร์รัปชันหลายอย่างหลายประการหลายๆ วิธี มันก็เต็มไปด้วยคอร์รัปชันในโลกนี้ ก็หาความสุขไม่ได้ นี่วัตถุนิยม เป็นยักษ์ร้ายถึงกับทำลายโลกได้ ชนิดที่สมควรใจ คือมนุษย์สมควรจะวินาศด้วยความสมควรใจเพราะหลงเสน่ห์อย่างยิ่งของสิ่งที่เรียกว่าวัตถุนิยม เมื่อหลงไหลทางวัตถุแล้วก็เห็นแก่ตน ซึ่งหมายถึงการเห็นแก่กิเลสของตน มันเป็นการให้เหยื่อแก่กิเลส ไม่ได้ให้เหยื่อแก่จิตใจที่บริสุทธิ์ จิตใจที่บริสุทธิ์นั้นไม่ต้องการกินเหยื่อหรือก ต้องการปัจจัยเล็กๆ น้อยๆ ตามสมควรก็อยู่ได้ แต่ถ้าเป็นเรื่องของกิเลสมันก็ต้องการเหยื่อๆ เหยื่อๆ และก็ยังๆ ยิ่งๆ ขึ้นไป ฉะนั้นความเอร็ดอร่อยทางวัตถุนั้นมันไปหล่อเลี้ยงกิเลส ไม่ใช่ไปหล่อเลี้ยงจิตใจ แต่ว่ากิเลสนั้น มันก็เป็นสิ่งที่รู้สึกกันทางจิตใจ แต่มันยังแบ่งแยกออกได้ว่าเป็นส่วนจิตใจล้วนๆ หรือเป็นส่วนของกิเลสที่ห่อหุ้มจิตใจ เรามันไม่รู้จักแยกออกจากกัน มีตัวกูของกูเป็นผู้ที่จะเอร็ดอร่อยทางอายตนะเหล่านี้ให้จิตสุด แล้วก็ลุ่มหลงพร้อมๆ กันทั้งโลก ไม่มีใครตกเดือน ไม่มีใครชักชวนว่าหยุดกันเสียบ้างเถิด หรือประหยัดลดหย่อนกันเสียบ้างเถิด มันไม่มี มันมีแต่จะช่วยส่งเสริมให้ยิ่งๆ ขึ้นไปด้วยกันทั้งนั้น มันจึงเต็มไปด้วยทั้งโลก ความเจริญก้าวหน้าของโลกในทางวิชาการ ก็ค้นคว้าแต่เรื่องวัตถุในการประดิษฐ์คิดค้นหรือผลิตขึ้นมา ก็เป็นแต่เรื่องของวัตถุ วัตถุจึงครองโลก

มันก็เป็นเรื่องที่ไม่รู้ว่ามันจะเป็นสิ่งที่ใครจะรับผิดชอบ ถ้าจะให้พระเจ้ารับผิดชอบ ก็ไม่รู้ว่าพระเจ้าอยู่ที่ไหน แล้วคนเขาก็บูชาวัตถุยิ่งกว่าพระเจ้า เขาก็หันหลังให้พระเจ้า ฉะนั้นบทบาทบุญดีทางศาสนาก็เลยเป็นหมันไป ไม่มีใครเชื่อฟัง ไม่มีใครเหลียวแล ฝ่ายมารร้ายคือวัตถุนิยมก็ได้เปรียบ ก็เจริญก้าวหน้ายิ่งๆ ขึ้นไปจนครองโลก นี่คุณนึกนึกว่าการเจริญด้วยวัตถุนี้มันได้อะไรและมันเสียอะไร มันได้ความเพลิดเพลินอันหลอกลวงอย่างยิ่งมา แต่มันสูญเสียความสงบสุขอันแท้จริงไป มันแลกเปลี่ยนกันแบบนี้ มันได้ความเพลิดเพลินอันหลอกลวงแสนจะหลอกลวง หลอกลวงถึงกับเป็นบ้าเป็นหลังไป นี่ได้มา แต่ความสงบเย็นแห่งจิตใจนั้นมันสูญเสียไปหมด ฉะนั้นโลกนี้มันก็ต้องร้อน ต้องระอุ ต้องร้อนและต้องลุกเป็นไฟ ไม่เป็นไฟอย่างไฟไหม้กระดาดอย่างนี้ แต่มันไฟที่ไหม้จิตใจให้ลึกซึ่งอยู่ภายในเป็นไฟทางจิตทางวิญญาณ นี่ดู คุณอำนาจของสิ่งที่เรียกว่าวัตถุ มันจุดไฟให้เกิดขึ้นในจิตในวิญญาณแล้วก็ร้อนระอุ เราเคยสมมติคำ ๓ คำว่า กิน กาม เกียรติ เรื่องกินก็เป็นเรื่องอร่อยทางลิ้น สำหรับกินเหยื่อไม่ใช่กินอาหาร ร่างกายตามธรรมชาตินั้นที่ไม่เกี่ยวกับกิเลสณะต้องการเพียงอาหารพอให้อยู่ได้ นี่ไม่ใช่กินเหยื่อ แต่กิเลสนั้นมันไม่กินอาหารอย่างนี้ มันต้องการจะกินเหยื่อ ต้องการได้เหยื่อที่กระตุ้นความรู้สึกของระบบประสาทอันรุนแรงนะ เรียกว่ามันกิน

เหยื่อ การกินมันจึงเป็นไปในทางส่งเสริมกิเลส เรื่องกามนั้น มันกลายเป็นคนละเรื่องกันเสียแล้วกับการสืบทอดโดย
บริสุทธิ์ ธรรมชาติต้องการให้มีการสืบทอดโดยบริสุทธิ์ ไม่ให้สูญพันธุ์ แต่มนุษย์ก็ไม่พอใจในเรื่องสืบทอดโดยบริสุทธิ์
ต้องการเหยื่อต่อที่ธรรมชาติมันปะหน้าไว้ หลอกหลวงให้เป็นค่าจ้าง คือความรู้สึกทางเพศที่เรียกว่ากาม ก็คิดในทางที่จะ
บริโภคกามให้ยิ่งๆ ขึ้นไป และที่รังเกียจการสืบทอด แต่ถึงอย่างนั้นส่วนมากก็ไม่พ้นไปจากการตกเป็นเหยื่อของกาม
ได้รับโทษได้รับการตอบแทนในทางการสืบทอด ต้องจัดการคุมกำเนิดกันอยู่อย่างนี้ ทีนี้เรื่องเกียรติ เกียรตินั้นนะ
ไม่ใช่เป็นเรื่องนามธรรมอันบริสุทธิ์ทางจิตทางวิญญาณ มันเป็นเรื่องมือที่เขาคต้องการจะมีไว้สำหรับแสวงหาวัตถุ คน
มีเกียรติโดยทั่วๆ ไป มันมีไว้เพื่อแสวงหาวัตถุ ไม่ใช่เป็นการได้ซึ่งชื่อเสียงอันบริสุทธิ์ เป็นเกียรติคุณอันบริสุทธิ์ แต่มัน
เกียรติที่จะมีใช้ในลักษณะเป็นอำนาจ ที่จะกวาดเอาวัตถุมาทั้งโดยทางตรงและโดยทางอ้อม นี่เราจึงมีปัญหาเรื่อง
กิน เรื่องกาม เรื่องเกียรติ ส่วนอีก ๓ อย่าง คือ ๓ ศ. ได้แก่ สะอาด สว่าง สงบ นี่มันตรงกันข้าม ไม่มีใครจะสนใจกัน
สักก็คน เห็นเป็นความจืดชืดแห้งแล้งไม่มีรสชาติ แต่โดยเนื้อแท้แล้วมันเป็นความสงบสุขอันแท้จริง เรื่องกิน กาม
เกียรติ มันก็เป็นสุขหลอกหลวง คือเป็นสุขที่ทำให้เผาไหม้ เป็นสุข ก.ไก่ สะกด เผาจีบให้สุข เป็นความสุข ก.ไก่ สะกด
ส่วนความสะอาด สว่าง สงบนั้นเป็นความสุขที่แท้จริง สงบเย็นเป็น ข.ไข่ สะกดที่ถูกต้อง เดียวนี้เราก็เอามาปนกันเสีย
เอาความสุข ก.ไก่ สะกด สุขไหม้มาเป็นความสุข ข.ไข่ สะกด แล้วก็ยึดถือไว้ บูชาความสุขชนิดนี้กันอยู่ ดูให้ดีๆ
มันสุขเย็น หรือมันสุขไหม้ให้แน่เอิบ ดูให้ดีๆ ว่ามันสุขเย็นหรือสุขไหม้ สุข ก.ไก่ สะกด หรือ สุข ข.ไข่ สะกด สุขอัน
เกิดมาจากวัตถุนิยมนี้มันสุขไหม้ ถ้าสุขที่เกิดมาจากธรรมนิมนั้นนะเป็นสุขเย็น ซึ่งจะได้พูดกันโดยรายละเอียดต่อไป

ในการบรรยายครั้งแรกสุด ก็พูดถึงการเข้าถึงหัวใจแห่งศาสนาของตนๆ เมื่อเข้าถึงหัวใจแห่งศาสนาของตนๆ
แล้ว ก็มีความเข้าใจกันได้ระหว่างศาสนา นี่ปัญหามันเหลืออยู่ว่าทุกคนที่กำลังเป็นทาสของวัตถุนิยม นี่จะทำ
อย่างไร มันไม่เข้าถึงหัวใจของศาสนา ก็เพราะมันหลงวัตถุนิยม มันทำความเข้าใจซึ่งกันและกันไม่ได้เพราะต่างคนต่าง
แย่งชิงวัตถุหรือผลประโยชน์ของวัตถุนิยม มันไม่อยากจะปรองดองปรึกษาหารืออะไรกัน มันทำความเข้าใจกันไม่ได้ จึง
ถือว่าแม้จะเข้าถึงหัวใจของศาสนาแล้ว ทำความเข้าใจกันได้ระหว่างศาสนาแล้ว ปัญหาที่ยังเหลืออยู่ แต่ว่าสมาชิกทุก
คนในโลกมันเป็นทาสของวัตถุคือวัตถุนิยม มันจึงต้องจัดการกับปัญหานี้กันอีกทีหนึ่ง ฉะนั้นขอให้ดูให้ดีเถิด การเผยแพร่
แผ่ธรรมะประกาศพระศาสนาไม่สำเร็จ เป็นไปได้โดยยากเย็นนั้น อะไรเป็นอุปสรรคกีดขวาง มองผิวเผินก็เห็นเป็นอัน
อื่น แต่ถ้ามองลึกซึ้งแล้วก็จะเห็นว่าลัทธิวัตถุนิยมในโลกนี้มันเป็นข้าศึก เพราะตัวเองมันก็เป็นข้าศึกกับธรรมะอยู่แล้ว
มันยึดจิตใจของคนส่วนใหญ่ในโลกไว้ มันก็ไม่สนใจในเรื่องของธรรมะ ฉะนั้นถ้าว่าฆ่าภัยตัวนี้ไม่ได้ โลกนี้ก็จะต้อง
ทนอยู่ในความทุกข์ทรมานยิ่งๆ ขึ้นไปหรือไม่มีที่สิ้นสุด ถ้าว่านำโลกออกมาเสียได้จากอำนาจของวัตถุนิยมมันแหละ
มันจึงจะมีความสุข แต่เดี๋ยวนี้มันเป็นไปไม่ได้ในข้อที่ว่าวัตถุนิยมมันมีเสน่ห์มากกว่า มันจับใจคนมากกว่า มันยึด
จิตใจของคนไว้หมด ทำให้โลกนี้หลงติดอยู่ในความเริ่ดอร่อยของวัตถุ ผู้ที่จะเผยแพร่ธรรมะหรือพระศาสนาจะต้อง
มองถึงปัญหาข้อนี้ให้เป็นอย่างยิ่ง คือมันเป็นอุปสรรคอย่างแรงร้ายและแท้จริงของสิ่งที่เรียกว่าธรรมะ ของการเผยแพร่
ธรรมะ ของความหวังที่ว่าเราจะอยู่เย็นเป็นสุขด้วยการมีธรรมะ จึงขอฝากไว้ให้พิจารณาสำหรับผู้ที่จะเผยแพร่ธรรมะ คือ

พวกกรรมทายาทก็ดี พวกกรรมทูตก็ดีอะไรที่มีหน้าที่เผยแพร่ธรรมะ จะต้องดูให้เห็นว่าอะไรเป็นอุปสรรค ที่นี้ท่านทั้งหลายซึ่งเป็นผู้รับการเผยแผ่มันก็ต้องดูตัวเองให้ดีๆ ว่าทำไมจิตใจของเราจึงไม่ชอบธรรมะ เพราะว่าเราหลงอยู่ในแสนห้าอันใหญ่หลวงของวัตถุนิยม ทั้งๆ ที่ปากมันก็พูดไปเหมือนกับว่าไม่ต้องการ ครั้งหนึ่งเคยสอบถามคน คนๆ หนึ่งว่าอยากไปนิพพานไหม เขาตอบทันทีอยากไปอย่างยิ่ง อยากได้อย่างยิ่ง อยากไปอย่างยิ่ง แต่พอบอกว่าในนิพพานนั้นไม่มีรางวัลนะ ก็เลยสั่นหัวคิด ไม่เอา ไม่เอา เพราะว่าเขาเป็นผู้ชอบรางวัล พอบอกว่าในนิพพานไม่มีรางวัล ก็ไม่ประสงค์นิพพาน ก่อนหน้านี้ก็หวังจะได้ไปนิพพาน คงจะด้วยความคิดว่าในเมืองนิพพานนั้น จะมีรางวัลที่สนุกสนานยิ่งกว่าที่นี้อีก นี่ผู้ชอบรางวัลคนนี่มันจึงอยากจะไปนิพพาน บอกว่าอยากไปนิพพาน นั่นแหละดูให้คิดเถิดว่ามันมีลักษณะอย่างนี้อยู่ด้วยกันแทบจะทุกคนก็ว่าได้ ปากว่าอยากไปนิพพาน พอเขาบอกว่าในนิพพานไม่มีรสอร่อยอย่างนี้นะ อย่างรสอร่อยของวัตถุอย่างนี้นะ มันก็สั่นหัวอีกนั่นแหละ นี่ดูให้ดูว่าวัตถุนิยมนี้ มันยึดโลกทั้งโลกไว้ สัตว์โลกทั้งหมดไว้ ในลักษณะอย่างไร เราจะปล่อยให้มันเป็นไปอย่างนี้เป็นไปจนตายหรือว่าจะช่วยกันแก้ไข ช่วยดึงออกมาเสียจากอำนาจของวัตถุนิยม อาตมาเห็นเป็นความจำเป็นที่ว่าจะต้องยึดมนุษย์ไว้ให้ได้ ไม่ให้ตกเป็นทาสของวัตถุนิยม จึงได้มุ่งมั่นบากบั่นในการเผยแผ่ธรรมนิยม

เอา, ก็ถือโอกาสพูดถึงคำว่าธรรมนิยมไปเสียเลยเถิด เรื่องวัตถุนิยมนะ มันเป็นคู่กันกับจิตตนิยม มันตรงกันข้ามกันอยู่ แต่ว่าถ้าจะหลงไหลในเรื่องจิตตนิยม มันก็จะไปติดรสอะไรบางอย่างคล้ายๆ กันอีก เป็นสุขโตนงฝ่ายจิต มันก็ร้ายพอๆ กับสุขโตนงฝ่ายวัตถุ มันต้องอยู่ตรงกลางระหว่างจิตกับวัตถุ หรือว่าครอบงำทั้งจิตและวัตถุ ควบคุมได้ทั้งทางวัตถุและทั้งทางจิต เป็นความถูกต้องทั้งสองทาง คือพอดีทั้งสองทาง คือทั้งทางวัตถุและทางจิต ความถูกต้องอย่างนี้เราเรียกว่าธรรมะหรือธรรมนิยม อย่าเข้าใจไปว่าหลีกเลี่ยงจากวัตถุนิยมแล้วก็จะไปติดกับจิตตนิยม มันก็ไม่ได้ มันเหวี่ยงซ้ายเหวี่ยงขวาสุขโตนงด้วยกันทั้งนั้น มันต้องถูกต้องอยู่ตรงกลาง และก็เรียกว่าธรรมนิยม คำว่าธรรมะ ธรรมะนี้ มีความสำคัญที่จะต้องเข้าใจให้ดี ให้ถูกต้องเพียงพอที่จะระงับความเข้าใจผิดทั้งหมดทั้งสิ้นได้ เดียวนี้มันเป็นธรรมนิยมไม่ได้ เพราะว่าวัตถุนิยมนั้นมันดึงดูดไปหมดสิ้น จิตตนิยมแท้ๆ มันก็ไม่มีการดึงดูดคนทั่วไปเหมือนวัตถุนิยม มันดึงดูดได้เฉพาะบางคนหรือบางพวกที่หลงไหลในเรื่องจิต นั่นมันยังเป็นส่วนน้อย ถ้าดึงดูดไปได้มันก็ไปเป็นฤาษี มุนี ชิโพรอยู่ในป่าในดงไม่เป็นปัญหาแก่บ้านแก่เมืองอะไร เดียวนี้ที่มันกำลังเป็นปัญหาอยู่ในบ้านในเมืองนี้เป็นเรื่องของวัตถุนิยมทั้งนั้น ถ้ามันสุขโตนงไปอยู่แต่ในป่าเป็นจิตตนิยม มันก็ไม่มีประโยชน์อะไรเหมือนกัน มันจะต้องรู้จักทำชีวิตนี้ให้มีประโยชน์ ชีวิตนี้มันประกอบอยู่ด้วยสิ่งทั้งสอง คือประกอบอยู่ด้วยวัตถุคือร่างกาย แล้วก็ประกอบอยู่ด้วยจิตคือจิตใจ มันมีทั้งทางวัตถุและทางจิตประกอบกันอยู่เป็นชีวิต นี่จะต้องพิจารณาคูกันต่อไปดีๆ ว่ามันจะต้องมีความถูกต้องทั้งสองทางคือทั้งทางวัตถุและทางจิต เป็นธรรมนิยมขึ้นมา เดียวนี้เรามาพิจารณาเรื่องวัตถุนิยมโดยเฉพาะในฐานะเป็นศัตรูอันร้ายกาจ และท่านทั้งหลายที่ไม่เคยทราบความหมายของคำว่า นี้ ยังไม่เข้าใจคำว่า นี้ ก็จะได้เข้าใจ เพราะว่าคำว่าวัตถุนิยมๆ นี้ มันก็มีความหมายหลายแง่หลายมุมหรือหลายลักษณะ ความหมายแรกที่สุด วัตถุนิยมก็คือกลุ่มหลงรสอร่อยของวัตถุ บุขารรสอร่อยของวัตถุ เพราะมันง่าย เด็กๆ คลอดออกมาจากท้องมารดา มันก็ง่ายที่สุดที่จะติดในรสของวัตถุ

นับตั้งแต่นั้นมาของมารดาเป็นต้นมา จนของกินของอร่อยต่างๆ เป็นไปได้เอง ไม่ต้องมีใครสอน ไม่ต้องให้ใครส่งเสริม มันก็ยังเป็นไปเองได้ มันมีวัตถุนิยมรอยที่จะจับตัวทารกที่คลอดมาจากท้องแม่ในภายในไม่กี่วัน มันก็มีอำนาจครอบงำจิตใจเด็กๆ เหล่านั้น เติบโตขึ้นมาด้วยความลุ่มหลงในทางวัตถุ แล้วเมื่อเจริญเติบโตขึ้น อยาคนะ ก็ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ มีสมรรถภาพสูงขึ้น ก็มันชวนให้ลุ่มหลงรสอร่อยทางวัตถุลึกลงไปอีกทุกๆ ทาง นี่เสร็จมัน ยักรั้ววัตถุนิยมเอาตัวไปได้คือไปบุชารสรอร่อยของวัตถุ นี่ก็เรียกว่าวัตถุนิยม เราแม่ไม่ถึงขั้นนั้นนะ มันก็พอใจในความสะดวกสบายทำนองนั้น แม่ไม่ถึงขนาดเป็นลึกลับซึ่งถึงกามารมณ์อันเหนียวแน่น แต่เพียงแต่ความสะดวกสบายในทางวัตถุ มันก็ชวนให้เป็นวัตถุนิยม ต้องการจะบำรุงบำเรอ บำรุงบำเรอด้วยวัตถุให้มีความสะดวกสบายเพียงเท่านั้นแหละ มันก็ทำให้คนเป็นวัตถุนิยมได้ ไม่ต้องถึงกับเป็นเรื่องกามารมณ์อันลึกลับ ซึ่งรวมกันเข้าทั้งสองอย่างมันก็เลยมนุษย์ส่วนใหญ่ก็ตกอยู่ในอำนาจของวัตถุนิยม พวกหนึ่งลึกลงไปถึงรสอร่อยทางกามารมณ์ ก็เป็นวัตถุนิยม พวกหนึ่งเอาเพียงแต่ความสะดวกสบายทางกาย เพียงมีห้องปรับอากาศหรือมีรถราอะไรที่มันสะดวกสบาย แล้วก็พอใจหลงไหล อันนี้ก็ยังเป็นวัตถุนิยม ทีนี้มันก็รู้จักแต่ความงามทางวัตถุ ไม่รู้จักความงามในทางจิตใจ รู้จักค่านิยมแต่ในทางวัตถุ ไม่รู้จักค่านิยมในทางจิตใจ นี่รู้จักความงามและค่านิยมกันแต่ในทางวัตถุ ความงามทางจิตใจนั้น ไม่รู้จักและจะฟังไม่ถูก เช่นคำว่าธรรมะมีความงดงามในเบื้องต้น มีความงดงามในท่ามกลาง มีความงดงามในเบื้องปลาย นี่พวกเหล่านี้ฟังไม่ถูก อย่าวว่าแต่ชาวบ้านญาติโยม แม้แต่พระเณรที่อยู่ในวัดมันก็ยังฟังไม่ถูก ว่าธรรมะมีความงดงามในเบื้องต้น ในท่ามกลาง และในเบื้องปลายอย่างไร เพราะมันก็มีจิตใจรู้จักแต่เรื่องทางวัตถุและความสะดวกสบายทางวัตถุ จึงไม่พอใจและหลงรักในธรรมะแม้จะมีความงดงามอย่างยิ่ง ซึ่งพระพุทธเจ้าท่านทรงยืนยันไว้เองว่าธรรมะนี้มันมีความงดงามทั้งเบื้องต้น ท่ามกลางและเบื้องปลาย ซึ่งสวดกันอยู่ทุกวันนี้แหละ *อาทิกุลยามิ มชุณเณกุลยามิ ปรีโยसानกุลยามิ* พระพุทธองค์ทรงกำชับว่าเธอทั้งหลายจงเผยแผ่ธรรมะประกาศธรรมะให้มีความงดงามทั้งเบื้องต้นทั้งท่ามกลางและเบื้องปลาย เต็มนี้ธรรมทูต ธรรมทายาทของเรา รู้จักความงามของธรรมะเบื้องต้นท่ามกลางเบื้องปลายหรือเปล่า ถ้าไม่รู้ มันก็ไม่รู้จะไปเผยแผ่ธรรมะให้มีความงามทั้งเบื้องต้นท่ามกลางและเบื้องปลายได้อย่างไรนี้ ทัศนียหรือค่านิยมมันยังไกลกัน อย่างนี้ ก็เต็วนี้มันก็รู้จักความงามและค่านิยมกันแต่ในทางวัตถุ ภาวะอย่างนี้ก็เรียกว่าวัตถุนิยม

ทีนี้มาถึงกฎเกณฑ์ต่างๆ การตรากฎเกณฑ์ บัญญัติกฎเกณฑ์ บันทึกประวัติทำอะไรที่เป็นหลักฐานเป็นเรื่องเป็นราวนี้ มันก็บันทึกกันได้แต่ทางวัตถุ เพราะมันไม่รู้เรื่องทางจิตใจ ฉะนั้นตำรับตำราอันมหาศาลกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่บัญญัติสร้างกันขึ้นมา มันก็เป็นเรื่องทางวัตถุไปหมด แล้วก็หลงว่านี่หมดแล้ว สูงสุดกันเท่านี้ ไม่มีเรื่องอะไรนอกไปจากนี้ นี่การบันทึกประวัติศาสตร์นั้นนำหัวเราะที่สุด มันก็บันทึกกันได้แต่เรื่องทางวัตถุหรือแสดงออกมาทางวัตถุ ทางจิตใจมันไม่มีเลย ทีนี้ที่ว่าจะเป็นนักปราชญ์ จะบัญญัติความจริงของธรรมชาติเรื่องนั้นเรื่องนี้ มันก็บัญญัติได้แต่เพียงเรื่องทางวัตถุที่ผิวเผิน ไม่รู้และไม่ได้บัญญัติลึกลับซึ่งถึงกับเป็นเรื่องทางจิตหรือทางธรรมะ และที่ยึดหลักอันนี้ที่บัญญัติขึ้นมาอย่างลับตา มีวัตถุเป็นหลักนี่ว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง เป็นคัมภีร์ เป็นตำรับตำราอะไรที่ถูกต้อง ก็ยึดเป็นหลัก มันก็เป็นวัตถุนิยมหนักขึ้นไปอีก จนกระทั่งในที่สุดมีทฤษฎี ความคิดความเห็นความเชื่ออันแน่นแฟ้นว่าวัตถุเป็นเครื่องนำจิต ตามหลักที่

เรียกว่า มาทริเรียล/ไดอะเลคติก มาทริเรียลลิซึม นะ/ ไดอะเลคติก มาทริเรียลลิซึม (dialectical materialism) ลัทธิวัตถุนิยมที่ถึงพร้อมด้วยเหตุผลที่จะพิสูจน์ให้เห็นว่าวัตถุนั้นนำจิต ก็อย่างที่พวกคอมมิวนิสต์เขาถือเป็นหลักกันใหญ่ นะ ว่า ถ้าวัตถุดีแล้ว ก็ดีหมดแหละ อะไรก็ดีหมดแหละ เพราะว่าวัตถุนั้นจะนำจิตใจให้ดี ฟังดูสิ ถ้าวัตถุดีแล้วมันจะนำจิตใจให้ดี เดียวนี้เราก็เห็นๆ กันอยู่แล้วไม่ใช่หรือว่าวัตถุนั้นมันนำจิตใจให้จมปลักนะ ให้มันตกจมอยู่ในวัตถุ ในปลักหนองของวัตถุ วัตถุนำจิตมันนำไปอย่างนั้น พวกนั้นเขาอ้างว่าวิวัฒนาการทั้งหลายในสากลจักรวาลนี้ วัตถุนำจิต วัตถุดีแล้วจิตดี นี่มันผิดหลักธรรมชาติ มันหลอก หลอกหลวงอย่างยิ่ง วัตถุจะเป็นเครื่องนำจิต มันก็เป็นเรื่องที่เหลือเกินนะ แต่เขาก็ยังหาเหตุผลมาพิสูจน์กันได้จนให้ทุกคนลุ่มหลงมีความเชื่ออย่างนั้น แล้วมารวมแรงและร่วมกำลังระดมกันพัฒนาวัตถุเป็นการใหญ่ แล้วเราก็จะครองโลก คอมมิวนิสต์จึงคิดจะครองโลกด้วยการพัฒนาทางวัตถุ

ส่วนหลักธรรมะนั้น ไม่เป็นอย่างนั้น มันตรงกันข้าม มันมองเห็นข้อเท็จจริงหรือความจริงว่าจิตมันนำวัตถุ ไม่ใช่วัตถุนำจิต ความคิดนึกเป็นไปก่อนแล้ววัตถุจึงจะเกิดขึ้นและเป็นไปตาม ในร่างกายของเรานี้ มีจิตเป็นเครื่องนำให้ร่างกายเจริญงอกงามออกมายิ่งขึ้น เมื่อร่างกายเจริญงอกงามแล้ว มันก็ส่งเสริมจิต จริงเหมือนกัน ในร่างกายที่ดีที่สบายที่มีอนามัยสุขภาพดี จิตมันก็ดี นี่ก็จริงเหมือนกัน แต่ถ้าจะถามว่าอะไรเป็นเครื่องนำอะไรกันแล้วก็ดูให้ดีๆ ว่าวัตถุนำจิตหรือว่าจิตนำวัตถุ ตามหลักพระพุทธศาสนา เราถือว่าจิตนำวัตถุ ต้องทำจิตให้ถูกต้อง แล้วทางกายหรือทางวัตถุก็จะพลอยถูกต้องไปตาม ข้อนี้มันน่าจะเห็นกันได้ง่ายๆ นะ ถ้าเราเข้าไปหลงการหลอกของพวกวัตถุนิยม แล้วเราก็จะเห็นได้ว่าจิตมันนำวัตถุ เราจึงพัฒนาจิตให้มันถูกต้อง แล้ววัตถุหรือร่างกายนี้มันก็จะถูกต้องเป็นไปตาม ดังนั้นความเชื่อ ความคิด ความเห็นที่เชื่อว่าวัตถุนำจิตนั้นแหละคือวัตถุนิยม นี่ก็เป็นลักษณะหนึ่งของวัตถุนิยม พวกนี้พวกที่นิยมวัตถุนั้นเขาเชื่อกันว่าถ้าเราทำการพัฒนาทำให้เจริญนั้น การพัฒนาหรือทำให้เจริญนั้น มันขึ้นอยู่กับวัตถุ เลยมุ่งแต่จะพัฒนาหรือให้เจริญทางวัตถุ ซึ่งมันก็มีผลมหาศาลออกมาเป็นที่พอใจมากมายได้เหมือนกัน แต่มันเสียสมดุลในการที่วจิตจะนำวัตถุ มันไม่สมดุล มันก็ถูกให้วัตถุนำไป เฮๆ เฮๆ กันไปในทางวัตถุ ฉะนั้นการที่ถือว่าความเจริญหรือการพัฒนาขึ้นอยู่กับวัตถุนั้นแหละคือวัตถุนิยม เป็นความคิดที่เป็นวัตถุนิยม ฉะนั้นการพัฒนาวัตถุนั้นทั่วโลก พัฒนากันจนโลกเป็นทาสของวัตถุนิยม นั่นแหละคือวัตถุนิยม แล้วเขาก็บูชาวัตถุนิยมว่าเป็นลัทธิที่จะช่วยให้รอดได้ ก็บูชาวัตถุนิยมเป็นสิ่งสูงสุด นับตั้งแต่บูชาความเอรีดอรร้อยทางกามารมณ์ทางวัตถุเป็นพระเจ้า หรือยึดถือเอากฎเกณฑ์บัญญัติทั้งหลายที่บัญญัติไว้โดยอาศัยหลักทางวัตถุเป็นพระเจ้า การมีวัตถุเป็นพระเจ้านั้นแหละคือลัทธิวัตถุนิยม วัตถุเป็นสิ่งสูงสุด จึงมีการจมอยู่ในความหลอกหลวงของวัตถุอย่างหลับหูหลับตา พัฒนาวัตถุนั้นเป็นทาสของวัตถุ ระวังให้ดี! ผู้ที่ชอบวัตถุและพัฒนาทางวัตถุนั้น อย่าให้มันไปถึงขนาดว่าพัฒนาจนตัวเองตกเป็นทาสของวัตถุ นี่พุทธบริษัทจะต้องระมัดระวัง มิฉะนั้นจะสูญเสียศักดิ์ศรีของความเป็นพุทธบริษัทจนหมดสิ้น นี่ลักษณะดังที่กล่าวมานี้เรียกว่าวัตถุนิยมคือบูชาความเอรีดอรร้อยจากวัตถุ เห็นวัตถุเป็นสิ่งสำคัญจะเป็นเครื่องนำจิต พัฒนาจิตก็คือพัฒนาทั้งหมด แล้วก็บูชาวัตถุหรือกฎเกณฑ์ทางวัตถุเป็นพระเจ้า นี่มันมีลักษณะหลายๆ ลักษณะอย่างนี้ รวมความแล้วก็คือวัตถุเป็นใหญ่ วัตถุเป็นหลัก วัตถุเป็นความจริง เอาจิตเป็นเรื่องเหลวไหลหลอกหลวง เป็นเพียงปฏิกิริยาทางวัตถุ วิทยาศาสตร์ก็มีส่วนช่วยให้

เกิดความคิดเช่นนั้น พลังงานนี้มีมันเป็นผลออกมาจากสสาร และก็เลยที่สสารนั้นแหละทำให้เกิดพลังงาน ให้กายนี้
แหละให้เกิดจิตหรือพลังของจิต ทางวิทยาศาสตร์มันก็ชวนให้คิดอย่างนั้น ชวนให้เชื่ออย่างนั้น มันก็เลยเกิดความ
ยุ่งยากลำบากแก่พวกที่จะชี้แจงว่าจิตนี้มันนำวัตถุ เมื่อเรารู้จักลักษณะของสิ่งที่เรียกว่าวัตถุนิยมๆ กันทุกๆ ลักษณะแล้ว
ก็จะได้พิจารณากันต่อไปถึงข้อที่จะต้องทราบ จะต้องรู้ จะต้องเข้าใจโดยประจักษ์ ซึ่งจะช่วยให้สามารถแก้ปัญหาอันนี้ได้
คือแก้ปัญหาในการที่ว่าโลกมันตกเป็นทาสของวัตถุ จมปลักอยู่ในวัตถุนี้ จะแก้กันอย่างไร ก็ควรจะมึสิ่งซึ่งควรจะ
สนใจ หรือมันจะเป็นไปได้ในทางที่จะแก้ปัญหานี้ ก็เริ่มศึกษากันเสียใหม่ให้ถูกต้องว่าชีวิตๆ นี้มันประกอบขึ้นด้วยวัตถุ
และจิต เรียกเป็นภาษาธรรมะในทางศาสนาที่ว่านามและรูป หรือรูปและนาม ชีวิตไม่ได้เป็นรูปอย่างเดียว ไม่ได้เป็น
นามอย่างเดียว ชีวิตประกอบขึ้นด้วยของ ๒ อย่างคือวัตถุและจิต หรือรูปและนาม ดังนั้นมันต้องจัดการให้ถูกต้องทั้ง
เรื่องของรูปก็คือวัตถุ และเรื่องของจิต ถ้าไปยึดแต่วัตถุฝ่ายเดียวมันก็ผิดหมด มันก็ผิดหมดจนหกคะเมนไปเลย นี่ให้รู้
เสียก่อนว่าชีวิตนี้ประกอบขึ้นด้วยวัตถุและจิต ฉะนั้นต้องมีความถูกต้องทั้งสองเรื่อง และแม้ว่าจะดูโลก โลกใน
ความหมายรวมกันหมดทั้งโลกไม่แยกเป็นชีวิต มันก็ยังเห็นได้ว่าโลกนี้มันก็ประกอบอยู่ด้วยวัตถุและจิต สองอย่างอีก
นั่นเอง มันก็จะยังเห็นได้ง่ายว่าจิตนั้นนะนำวัตถุ หรือวิวัฒนาการของโลกดำเนินไปในลักษณะที่ว่าจิตมันนำวัตถุ มนุษย์
คนหนึ่งก็ดีหรือว่าโลกทั้งสากลจักรวาลก็ดี มันประกอบอยู่ด้วยสิ่ง ๒ อย่างคือวัตถุและจิต เราจะต้องมีความรู้ถูกต้องทั้ง
๒ เรื่อง

ที่นี้ก็มีมารู้จักให้ลึกลงไปอีกว่า จะเป็นวัตถุก็ดี เป็นจิตก็ดี มันเป็นเพียงสักว่าธาตุตามธรรมชาติ คำสอนอย่างนี้ดู
จะมีแต่ในพระพุทธศาสนาเท่านั้นแหละ ที่ว่าไม่มีอะไรที่มีใช้ธาตุ มันเป็นธาตุทั้งนั้นแหละ ฝ่ายรูปธรรมก็เป็นธาตุ ฝ่าย
นามธรรมก็เป็นธาตุ ตลอดถึงปฏิภนต่างๆ มันก็เป็นธาตุ ความสุขก็เป็นธาตุ ความทุกข์ก็เป็นธาตุ ไม่มีอะไรที่มีใช้ธาตุ
จนกระทั่งถึงพระนิพพานก็เป็นธาตุตามธรรมชาติ หากแต่ว่ามันเป็นธาตุชนิดที่เป็นอสังขตะ คือไม่ต้องมีเหตุปัจจัยปรุง
แต่ง หรืออะไรปรุงแต่งไม่ได้ มันเป็นธาตุอิสระอย่างนั้น แต่ถึงอย่างนั้นมันก็เป็นธาตุตามธรรมชาติ ส่วนสิ่งอื่นๆ นอก
ไปจากพระนิพพานนั้น ก็เป็นสังขารปรุงแต่ง มีเหตุปัจจัยปรุงแต่ง มันก็ยังเป็นธาตุตามธรรมชาติ แต่ว่าเป็นฝ่ายสังขตะ
คือมีเหตุปัจจัยปรุงแต่ง คำว่าทุกอย่างเป็นสักว่าธาตุตามธรรมชาตินี้ เราจะไม่มีในลัทธิศาสนาอื่น เราจะมิแต่ในพุทธ
ศาสนา เท่าที่เคยศึกษาสังเกตมา มันพบว่ามีแต่การบัญญัติสั่งสอนอยู่ในพุทธศาสนาว่า ทุกอย่าง แต่ละอย่าง เป็นเพียง
สักว่าธาตุตามธรรมชาติ จะเป็นสังขตะหรืออสังขตะก็ดี จะเป็นสังขารหรือเป็นวิสังขารคือนิพพานก็ดี มันก็เป็นสักแต่
ว่าธาตุตามธรรมชาติ นี้เราก็ไม่ลุ่มหลงวัตถุเกินไป ไม่ลุ่มหลงจิตเกินไป เพราะทั้งสองอย่างมันเป็นเพียงสักว่าธาตุตาม
ธรรมชาติ แล้วก็เห็นความเป็นเช่นนั้นเองของธาตุเหล่านี้อย่างถูกต้อง ว่าพวกที่เป็นสังขตะธาตุ ก็ลุ่มลุกลุกคลานไปตาม
เหตุตามปัจจัยที่ปรุงแต่ง ส่วนที่เป็นอสังขตะธาตุ มันก็ไม่ลุ่มลุกลุกคลานอะไร คงที่แน่นอนเที่ยงแท้เป็นนิรันดร นี้มันก็
เป็นธาตุธรรมชาติ ไม่เห็นเป็นตัวเป็นตนที่จะเอามายึดมั่นถือมั่น เห็นเป็นธาตุตามธรรมชาติ นี้เรียกว่ารู้ลึกถึงที่สุดของ
เรื่องที่จะต้องรู้ สำหรับเรื่องที่เราเรียกกันว่าวัตถุและจิต ยังรู้ไปถึงเรื่องที่ ๓ ซึ่งไม่ใช่วัตถุและจิตคือพระนิพพาน เรื่องวัตถุ
และจิตนี้ เป็นสังขารปรุงแต่งๆ กันอยู่ในวงนี้ ในขอบเขตอันนี้ ส่วนพระนิพพานนั้นนะไม่อยู่ในวงนี้ ไม่อยู่ในขอบเขต

อันนี้ เพราะอยู่เหนือการปรุงแต่ง ไม่ปรุงแต่งสิ่งใดและไม่ถูกสิ่งใดปรุงแต่ง ไม่มีอาการแห่งการปรุงแต่ง นั้นเป็นนิพพาน เราเลยรู้มากกว่าที่พวกนั้นที่มันรู้ ซึ่งมันรู้เพียงแต่เรื่องจิต เรื่องกายและเรื่องจิต นี่ยังรู้ถึงเรื่องนิพพานที่สูงไปกว่า นี่จะเป็นเครื่องยุติหรือดับเสียซึ่งเส้นแห่งของกายและของจิต ถ้าเราสู้ขึ้นมาถึงขนาดนี้มันน่าจะที่จะรู้วิธีที่จะกำจัดฤทธิ์เดชของวัตถุนิยม ถ้าเราสู้เพียงด้านเดียว คือรู้แต่จิตด้านเดียวหรือวัตถุด้านเดียว มันก็ไม่สมดุล เป็นความรู้ที่ไม่สมดุล ไม่มีรากฐานที่สมดุล มันก็ไม่รู้อย่างแท้จริงและอย่างถูกต้องได้ เพราะมันเป็นความรู้ที่บกพร่องหรือมันไม่สมดุล คือไม่รู้วัตถุ เรื่องวัตถุอย่างเพียงพอ ไม่รู้เรื่องของจิตอย่างเพียงพอ และไม่รู้เรื่องที่เหนือความเป็นวัตถุและจิตอย่างเพียงพอ มันก็ไม่สามารถที่จะเข้าถึงธรรมสัจจะแห่งความหลุดพ้น ธรรมสัจจะแห่งความรอด ธรรมสัจจะแห่งความหลุดพ้น มันมาจากความรู้ที่รู้อย่างถูกต้องครบถ้วนทั้งเรื่องวัตถุและเรื่องจิต และเรื่องที่เหนือไปกว่านั้นคือมิใช่วัตถุและมิใช่จิตคือเรื่องของพระนิพพาน

ศึกษากันมาถึงขั้นนี้ มันก็รู้หมดสำหรับที่จะแก้ปัญหายุ่งยากของเรื่องทางวัตถุ เมื่อเอาความรู้อันถูกต้องของเรื่องวัตถุของและของเรื่องจิตมารวมกันเข้า มันก็เป็นเรื่องของธรรมะหรือธรรมนิยม ธรรมนิยมจึงเป็นเรื่องความถูกต้องของทั้งสองฝ่าย คือทั้งฝ่ายจิตและฝ่ายวัตถุ แล้วก็เป็นที่รู้จักสิ่งที่ตรงกันข้ามคือมิใช่จิตและมิใช่วัตถุ คือเรื่องของวิสังขารหรือสังขตะ ซึ่งไม่มีอะไรจะปรุงแต่งได้ นี่มันก็เลยวัตถุ เลยจิตขึ้นไป การรู้เพียงด้านเดียว เพียงเรื่องเดียวแม้จะรู้กันสักเท่าไรๆ เท่าไรๆ มันก็ไม่ทำอะไรให้ถูกต้องได้เพราะมันรู้ซีกเดียว จะรู้เรื่องของวัตถุนี่ยิ่งกว่านี้มันก็แก้ปัญหาไปได้ แต่ว่าแน่นอน มันอาจจะผลิตหรือประดิษฐ์สิ่งที่มันเป็นวัตถุออกมาอย่างน่าประหลาดอย่างนามหัตถ์จรรย้อย่างยิ่ง ยิ่งขึ้นไปทุกที อย่างเดี๋ยวนี้มันมีอะไรเกิดขึ้นมาใหม่ๆ ตั้งแต่เรื่องอวกาศเรื่องปรมาณู กระทั่งเรื่องคอมพิวเตอร์ อะไรๆ ที่อาศัยระบบอันลึกลับซึ่งนั่น มันก็ออกมาๆ และมันยังจะออกมาอีก ซึ่งก็น่าอัศจรรย์ยิ่งกว่านั้น แต่มันก็เป็นเรื่องทางวัตถุอยู่นั่นเอง และก็มีความรู้ซีกเดียวหรือครึ่งเดียวอยู่นั่นเอง มันไม่สามารถจะแก้ปัญหา นี้เราจะต้องมีความรู้ครบถ้วนทั้งสองซีกของวงกลม แล้วก็รู้เรื่องที่อยู่นอกวงกลมเหล่านั้นด้วย รวมความว่ารู้เรื่องทางวัตถุ รู้เรื่องทางจิตดี และก็รู้เรื่องที่เหนือไปกว่าวัตถุและจิต เป็นระบบธรรมะที่จะใช้เป็นหลักวิชาอันสมบูรณ์ ในการที่จะทำจิตให้หายโง่ ทำจิตให้อยู่เหนือความหลอกลวงหรือเส้นอันร้ายกาจของวัตถุ นี้เราจะต้องสนใจสิ่งที่เรียกว่าธรรมะๆ คือความถูกต้องของวัตถุและจิต ซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงโดยเฉพาะที่จะต้องปฏิบัติให้ได้จริงๆ ขึ้นไปจนเป็นปกติ มีชีวิตเป็นธรรมะ มีธรรมะเป็นชีวิต เพราะปฏิบัติถูกต้องทั้งระบบกายและระบบจิต คือถูกต้องทั้งฝ่ายวัตถุและทั้งฝ่ายธรรม

ฉะนั้นขอให้รู้หรือยอมรับรู้ไว้ด้วยว่า คำว่าธรรม ธรรมะนั้น มันคือความถูกต้อง ทั้งฝ่ายระบบวัตถุและฝ่ายระบบจิต และยิ่งขึ้นไปกว่าระบบวัตถุหรือระบบจิต มันเป็นความถูกต้องทั้งหมดทั้งสิ้น แล้วปัญหาอะไรมันจะเกิดได้ เพราะมันรอบรู้กันถึงขนาดนี้ นี้เราจะแก้ปัญหาได้ก็ด้วยการมีธรรมะนั้นแหละเป็นตัวชีวิต อย่าให้เพียงแต่ว่าวัตถุเป็นตัวชีวิตหรือจิตเป็นตัวชีวิต ให้มันมีธรรมะคือความถูกต้องของสิ่งทั้งสองนั้น รวมไปถึงทั้งที่อยู่เหนือสิ่งทั้งสองนั้น มารวมกันเป็นธรรมะ มาเป็นหลักเกณฑ์ มาเป็นระบบให้ชีวิตนี้มันดำเนินอยู่ เลยเกิดคำขึ้นมาอีกคำหนึ่งว่าธรรมชีวิต นี่ใช้

คำบาลีว่าธรรมชิวี หรือใช้สันสกฤตว่าธรรมชิวิน อะไรก็ได้ แต่ขอให้มันมีความหมายว่ามีธรรมะเป็นตัวชีวิต เท่านั้นแหละ มันตะเพิดวัตถุหรือวัตถุนิยมกระเด็นหายไปหมด และยังจะตะเพิดระบบจิตตนิยม บ้าคลั่งให้หายไปหมด มันเหลืออยู่ แต่ความถูกต้องคือธรรมนิยม ชีวิตนี้ประกอบอยู่ด้วยธรรมะ เข้าถึงความจริงของสิ่งทั้งหลายทั้งปวงว่าสิ่งทั้งหลายทั้งปวงทุกชนิดเป็นสักว่าธาตุตามธรรมชาติ เมื่อเป็นธาตุตามธรรมชาติแล้วก็เป็นตัวตนหรือเป็นของคนไม่ได้ มันก็ไม่ยึดถือโดยความเป็นตัวตนหรือเป็นของๆ คน เพราะเห็นความที่ว่าสิ่งเหล่านั้นเป็นสักว่าธาตุตามธรรมชาติ นี่คือทางออกหรือทางลัดที่จะออกมาเสียได้จากวัตถุนิยม เอาธรรมะมาเป็นหลักของชีวิต หรือถ้าดีกว่านั้นเอาธรรมะมาเป็นตัวชีวิต อย่าไปเอาตัวชีวิตที่วัตถุหรือจิตเลย เอาตัวชีวิตที่ธรรมะคือความถูกต้องของสิ่งทั้งสองนั้นเรียกว่าธรรมะ แล้วก็มีการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องตามหลักของธรรมะ

คำว่าธรรมะๆ นี้มีความหมายที่ดีที่สุดที่ควรจะทำหนดจดจำไว้ว่าธรรมะๆ นี่คือการปฏิบัติที่ถูกต้องแก่ความเป็นมนุษย์ ทุกขั้นตอนแห่งวิวัฒนาการทั้งเพื่อตนเองและเพื่อผู้อื่น นั่นคือสิ่งที่เรียกว่าธรรมะๆ เกิดมาจากการที่รู้จักธรรมชาติๆ รู้จักความจริงของธรรมชาติโดยครบถ้วน คือรู้จักตัวธรรมชาติ รู้จักตัวกฎของธรรมชาติ รู้จักตัวหน้าที่ตามกฎของธรรมชาติ แล้วก็รู้จักผลอันเกิดมาจากปฏิบัติหน้าที่ มีอยู่ ๔ อย่างที่จะต้องรู้ รู้ธรรมชาติ รู้กฎของธรรมชาติ รู้จักหน้าที่ตามกฎของธรรมชาติ รู้จักผลที่เกิดมาจากหน้าที่ แล้วก็รู้ว่าสิ่งที ๓ นั้น คือหน้าที่ตามกฎของธรรมชาตินั้นแหละคือตัวธรรมะ ที่มีความหมายจำเป็นที่จะต้องมาก่อนหรือยิ่งกว่าความหมายอย่างอื่น รู้จักหน้าที่ที่จะต้องประพฤติกระทำให้ถูกต้องตามกฎของธรรมชาติ รู้ธรรมชาติ ก็ไม่หลงไหลเอาธรรมชาติใดๆ เอามาเป็นตัวตนของตน รู้จักกฎของธรรมชาติก็สามารถจะรู้วิธีที่จะควบคุมสิ่งที่เป็นธรรมชาติในภายในนี้ ร่างกาย จิตใจ ธาตุ จันท์ อะไรต่างๆ นี้ได้ถูกต้อง แล้วก็รู้หน้าที่ตามกฎของธรรมชาติว่าจะต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างไร ธรรมชาติเหล่านั้นจะไม่เกิดเป็นปัญหาหรือเป็นความทุกข์ขึ้นมา หน้าที่ตามกฎของธรรมชาตินั้นคือสิ่งที่จะดับทุกข์ได้ คำสั่งสอนทั้งหมดทั้งสิ้นในพระพุทธศาสนาที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ มันไม่มีอะไรมากไปกว่าหน้าที่ตามกฎของธรรมชาติที่เราทุกคนจะต้องประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้อง แล้วก็เอาชนะความทุกข์ทั้งปวงได้ รู้จักมันดีทั้งเรื่องวัตถุเรื่องจิตและเรื่องที่ตรงกันข้ามคือเรื่องของพระนิพพาน ในทางอภิธรรมก็มีอีกคำหนึ่ง คือคำว่าเจตสิก นี่มันรวมอยู่กับจิต ไม่ต้องแยกก็ได้ เรื่องกายเรื่องจิตและก็เรื่องนิพพานเลยก็ได้ เป็นที่ดับ แต่อภิธรรมที่เขาเรียนๆ สอนๆ กันอยู่ เขามีแยกเจตสิกออกจากจิตเลยกลายเป็น ๔ เรื่อง คือ เรื่องรูป เรื่องจิต เรื่องเจตสิกและก็เรื่องนิพพาน เจตสิกกับจิตนั้นมันไม่แยกกันได้ ฉะนั้นเอาเป็นเพียงเรื่องเดียว มันก็รู้เรื่องรูปคือกายนี้อย่างดี รู้เรื่องจิตอย่างดี รู้เรื่องสิ่งตรงกันข้ามที่จะดับเสียได้ซึ่งวัตถุและจิตนั้นแหละ คือเรื่องพระนิพพานทั้งหมดเป็นธาตุตามธรรมชาติ เออ,มีเรื่อง เรื่องธาตุว่าไว้เป็นหลักว่ารูปธาตุ อรูปธาตุและนิโรธธาตุ รูปธาตุ คือธาตุที่มีรูปเป็นวัตถุนี้ อรูปธาตุ คือธาตุที่ไม่มีรูปเป็นวัตถุ ส่วนพระนิพพานนั้นเป็นนิโรธธาตุ ไม่รวมอยู่ในคำว่ารูปธาตุหรืออรูปธาตุ แต่เป็นอีกธาตุหนึ่งเรียกว่านิโรธธาตุ ธาตุเป็นเครื่องดับเสียซึ่งรูปธาตุและอรูปธาตุ ถ้าเราศึกษาจนรู้จักความเป็นธาตุอย่างนี้แล้ว มันจะไปมลงภายหลังในวัตถุอย่างไรได้ละ คิดดูเถิด มันรู้ทั้งหมดทุกเรื่องของวัตถุของจิตและสิ่งที่อยู่เหนือหรือตรงกันข้าม เป็นที่ดับแห่งวัตถุและจิต คือดับความโง่ความหลงที่จะไปยึดมั่นในเรื่องของวัตถุ

และจิต เพราะรู้เรื่องของพระนิพพาน พุทธบริษัทเราโดยแท้จริง มันจึงตกไปเป็นวัตถุนิยมไม่ได้ พุทธบริษัทที่แท้จริง จึงไม่โง่ ไม่อาจจะโง่ พลัดตกลงไปอยู่ใต้อำนาจของวัตถุนิยมได้ เพราะมันรู้เรื่องจริง

เอา, ที่นี้ก็มาพูดถึงธรรมเนียมหรือความถูกต้องนี้กันต่อไป เมื่อกล่าวโดยหลักปฏิบัติ ก็คือที่พระพุทธองค์ตรัสสอนไว้ ได้แก่เรื่องอัฐังคิกมรรค เรื่องความถูกต้อง ๘ อย่าง ๘ ประการ รวมกันเข้าเป็นเรื่องเดียวเรียกว่า มรรคมีองค์ ๘ ถ้าเรารู้เรื่องวัตถุเรื่องจิตและเรื่องนิพพานถูกต้องแล้ว เราจะสามารถปฏิบัติให้มันมีความถูกต้อง ๘ ประการนี้ขึ้นมาได้โดยสะดวกหรือเป็นไปได้ ปฏิบัติครบถ้วนในองค์มรรคทั้ง ๘ แล้วนี้ ก็มีสิ่งที่เรียกว่าธรรมชิวี มีชีวิตเป็นธรรมะ มีธรรมะเป็นชีวิต มีชีวิตเป็นความถูกต้อง ๘ ประการ สัมมาทิฐิถูกต้อง ทิฐิ ความคิด ความเห็น ความรู้ ความเชื่อหรืออะไรก็ตามที่มันเป็นความเห็นนะ และก็ต้องตามความมุ่งหมายต้องการ เมื่อมีทิฐิถูกต้องแล้ว มันก็มุ่งหมายได้ถูกต้อง มันก็มีการกระทำทางวาจาถูกต้อง ทางกายถูกต้อง ทางการดำรงชีวิตถูกต้อง แล้วมันก็มีการกระทำทางจิต คือมีความ پاکเพียรถูกต้อง มีสติถูกต้อง มีสมาธิถูกต้อง มันมีความถูกต้องครบหมดทั้งเรื่องทางวัตถุเรื่องทางจิต และเรื่องที่มันเหนือออกไปมันเหนือกว่านั้น เรื่องวัตถุเรื่องจิตนี้ก็เป็นเรื่องโลกๆ มันอยู่ในโลก ถ้าเป็นเรื่องของพระนิพพานก็เป็นเรื่องโลกุตรหรืออยู่นเหนือโลก เดียวนี้มันไม่รู้จักคิดถูกต้องครบถ้วนทั้งเรื่องโลกและเรื่องเหนือโลก จิตนี้ ถ้าจะเปรียบเทียบแล้วมันก็เป็นสิ่งที่น่าสงสาร มันติดมาในชีวิต คลอดจากท้องมารดา ไม่รู้อิโหน่อิเหน่ออะไร ไม่รู้จะไปทางไหน ที่นี่อะไรมาถึงเข้า มาเกี่ยวข้องกันด้วยการสัมผัส มันก็ตะครุบเอาความหมายนั้นๆ ฉะนั้นสิ่งแรกที่มันตะครุบเอา ก็คือรสอร่อยของวัตถุ จิตก็เลยเริ่มผิด เริ่มโง่ เริ่มหลง ก็ต้องรับโทษสมกับความโง่ความหลง คือเป็นทุกข์ทรมานเรื่อยไปๆ จนกระทั่งเอือมระอา ก็ถึงเห็นความจริงว่าไม่ไหวแล้ว ทนไม่ไหวแล้ว ต้องเปลี่ยนแล้ว นี่มันจึงจะหันมาศึกษาความจริงของเรื่องธรรมะ ปฏิบัติตามหลักของธรรมะแล้วก็บรรลุพระนิพพาน เรียกว่าออกมาเสียได้จากวัตถุนิยมของวัตถุหรือกาย แล้วก็ออกมาเสียได้จากเรื่องของจิต ก็มาสู่ที่ว่างข้างนอกคือพระนิพพาน มีความถูกต้องทั้งทางวัตถุและทางจิต นั่นแหละคือมนุษย์ที่ถูกต้อง มนุษย์ที่เต็มเปี่ยมถึงยอดสุดของความเป็นมนุษย์แล้ว ไม่หลง ไม่จม ไม่ติดอยู่ในเรื่องของวัตถุ ฉะนั้นจงสนใจในเรื่องของธรรมะคืออริยอัฐังคิกมรรค นั่นเป็นทางออก คำว่าทางๆ นี้ เป็นทางออกทางออกมาเสียได้จากความทุกข์ ออกมาเสียได้จากปัญหา หรือจะพูดให้กว้างกว่านั้นว่าออกมาเสียจากโลก ออกมาเสียจากโลก หมายความว่าออกมาเสียจากอิทธิพลต่างๆ ชนิดที่มันอยู่ในโลก ซึ่งส่วนใหญ่เดี๋ยวนี้สมัยนี้ยุคนี้ก็คือวัตถุนิยม ออกมาเสียจากสิ่งที่มีอิทธิพลครอบงำจิตใจครอบงำโลก ออกมาเสียจากอำนาจของวัตถุนิยม นี่มันเป็นสิ่งสุดท้ายที่จะแก้ปัญหาได้ในข้อที่ว่าเดี๋ยวนี้ทำไมมันจึงมีความทุกข์มากขึ้นเพิ่มขึ้น เพราะมันไม่รู้เรื่องนี้ มันก็ไปหลงพัฒนาวัตถุนตกเป็นทาสของวัตถุยิ่งขึ้นและเป็นกันดังนี้ทั้งโลกนะ น่าขบขันที่สุดที่ว่ามันช่างร่วมมือร่วมใจร่วมแรงกันดีทั้งโลก พัฒนาวัตถุนขึ้นมาหลอกหลอนชาวโลกให้หลงผิด ให้หลงติดอยู่ในวัตถุนิยม แล้วก็จมอยู่ในความหลงนี้ ก็เร้าร้อนกันไปทั้งโลก ทั้งโลกเลย แล้วมันอาจจะลุกลามไปถึงเทวโลก มารโลกอื่นๆ ด้วย เพราะความลุ่มหลง ฉะนั้นอย่าพอใจในความลุ่มหลง ในสิ่งที่เรียกว่าสวรรค์วิมานของทิพย์เทวดาอะไรกันนัก ถ้าหากว่าสิ่งเหล่านั้นมันเป็นเครื่องลุ่มหลงในความสุขทางเนื้อหนังแล้วก็ มันควรจะถือว่าเป็นเรื่องบาปมากกว่าสวรรค์ที่พูดกันถึงกันอยู่นั้นนะ ไปใคร่ครวญดูให้ดี

เกิด มันมีความหลงอยู่ในวัตถุนิยม พวกคอมมิวนิสต์มันจึงยกเอามาเป็นข้ออ้างว่านี่บ้า นี่หลง นี่ไม่เอาๆ เราที่ไม่ใช่คอมมิวนิสต์ก็หลงฟังให้ดี ไม่ใช่เข้าไปเข้ารอยเดียวกันว่าไปลุ่มหลงในรสอันอร่อยสูงสุดของวัตถุนิยม ซึ่งเขารู้จักเกลียดกันแล้วนะ แล้วทำไมมาหลงอยู่ในสิ่งที่เขาเริ่มเกลียดกันแล้วได้อย่างไร ในที่สุดนี่ก็ต้องมุ่งหมาย มุ่งมาดปรารถนาจะถอนตัวออกมาเสียจากวัตถุนิยม คนเป็นที่ฟังแก่ตน แม้พระพุทธเจ้าจะได้ตรัสสอนวิธีปฏิบัติเพื่อการถอนตน แต่พระองค์ก็ช่วยถอนให้ไม่ได้ ทรงทำได้แต่เพียงชี้บอกให้ทำอย่างนั้นๆ เปรียบเหมือนกับผู้ชี้ทางให้เดิน ถ้าคนมันไม่เดิน พระพุทธเจ้าก็ช่วยไม่ได้ พระองค์ก็ตรัสว่าอย่างนี้ และตลาคตก็ได้ออกหนทางแล้ว แต่มันไม่มีคนจะเดิน จะว่าอย่างไร คนชี้ทางมี แต่คนเดินมันไม่เอา จะว่าอย่างไร มาศึกษาให้รู้ความเลวร้าย ต้นเหตุอันเลวร้ายของวัตถุนิยม หลอกหลวงคนไปจมปลักอยู่ในเรื่องของวัตถุ ทรมาณจิตใจอยู่ด้วยเรื่องมีกิเลสเป็นเหตุให้ทำกรรม ทำกรรมแล้วรับผลกรรม รับผลกรรมแล้วก็เพิ่มกิเลส แล้วก็เพิ่มกรรม แล้วก็เพิ่มผลของกรรม แล้วก็เพิ่มกิเลส นี่คือการที่ว่ามันจมปลักอยู่ในวัตถุนิยม เห็นแก่ความสุขสนุกสนานเริ่ดอร่อยทางรูปธรรมก็ได้ ทางอรูปธรรมก็ได้ แต่ทางอรูปธรรมมันเป็นไปน้อยมาก ฉะนั้นเราจึงไม่ได้พูดถึงกัน แต่ถึงอย่างนั้นก็ไม่ใช่เรื่องดับทุกข์นะ อรูปธรรม อรูปมาน อรูปสุขนี้ ยังไม่ใช่เรื่องดับทุกข์ มันต้องมาเป็นเรื่องของพระนิพพาน มันจึงจะเป็นเรื่องของการดับทุกข์ที่อยู่เหนืออำนาจของวัตถุโดยประการทั้งปวง วิชาให้เห็นความจริงข้อนี้ แล้วความเกลียดในวัตถุนิยมมันก็จะตั้งต้น เห็นความเลวร้าย อาทินพ ความเลวร้าย โทษอันต่ำทรามของวัตถุนิยม ก็จะเกลียดวัตถุนิยม แล้วจิตใจก็จะหันเหไปในทางตรงกันข้าม คือธรรมนิยม คือพระนิพพาน มีความพอใจในความสุกที่แท้จริง สงบเงียบเยือกเย็นแท้จริง มันก็เริ่มเกลียดวัตถุนิยม เกลียดวัตถุนิยมจนไม่อยากจะแตะต้อง เหมือนกับเป็นของสกปรก ไม่อยากแม้แต่จะเอาเท้าไปเหยียด มันก็เกลียดมากถึงขนาดนี้ เพราะว่ามีความรู้จักสุขอันแท้จริง มาจากการรู้จักสิ่งทั้งหลายทั้งปวงตามที่เป็นจริง เป็นพุทธบริษัทกันให้ถูกต้อง มันก็รอดนะ เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน รู้อย่างครบถ้วนในเรื่องของวัตถุนิยม จิตตนิยม ธรรมนิยมและเรื่องของพระนิพพาน มันก็เลยรู้ ก็ตื่นจากหลับ คืออวิชชา ก็ปลอดจากการบีบคั้นของสิ่งเหล่านั้น มันก็เป็นผู้เบิกบาน เบิกบานด้วยธรรมะนี้มันไม่รู้จักโรย แต่เราใช้คำว่าเบิกบาน เป็นกริยาอาการของดอกไม้เหล่านี้เห็นว่ามันบาน คำว่าบานมันก็จะสวยงามถึงที่สุด แต่ถ้ามันเป็นเรื่องวัตถุอย่างนี้เดียวมันก็โรย เดียวมันก็เหี่ยวแห้ง ทางจิตที่มีธรรมะเป็นชีวิตนั้นนะมันมีความเบิกบาน อหฺรติ ไม่กลับร่วงโรย เหี่ยวแห้ง นี่คือการหมายของพระนิพพาน จะเปรียบเทียบด้วยเรื่องโรคทางจิต การหลงวัตถุ เป็นทาสของวัตถุ บุษาวัตถุเป็นพระเจ้า นั่นแหละเป็นโรคๆ โรคๆ โรคทางวิญญูณ ที่มันขาดสัมมาทิฏฐิ มีแต่มีจฉาทิฏฐิหรืออวิชชา นั่นแหละเป็นเหตุให้เกิดโรค เกิดโรคทางวิญญูณ ที่นี้ฆ่ามีจฉาทิฏฐิ ทำลายอวิชชาให้หมดไป นั่นแหละคือการหายจากโรค ที่เขาอาศัยอริยมรรคมีองค์ ๘ เป็นทางสายกลางที่จะฆ่ามีจฉาทิฏฐิทำลายอวิชชา นั่นแหละคือยา การใช้ยาเพื่อให้เกิดการหายโรค แต่ถ้าใครไม่ยอมรับว่าเราว่าตนกำลังมีโรค อย่างนี้มันก็ไม่มีทางที่จะพูดกัน แต่ถ้ามองเห็นว่าเรากำลังเป็นโรคอย่างนี้ มีโรคทางวิญญูณ จมปลักอยู่ในรสอันหลอกลวงของสังขารทั้งหลายทั้งปวง เราก็เลยเจ็บป่วยเป็นโรค เพราะมีอวิชชาหรือมีจฉาทิฏฐิเป็นต้นเหตุ ก็ฆ่าทำลายต้นเหตุนี้เสีย ก็เป็นการหายโรค วิธีฆ่าก็คือการดำเนินอยู่ในความถูกต้องของสิ่งที่เรียกว่าธรรมะ เอาบทนิยามกลางๆ ว่าธรรมะคือระบบปฏิบัติที่ถูกต้องแก่ความเป็นมนุษย์ของตน

ทุกขั้นตอนแห่งการวิวัฒนาการทั้งเพื่อตนเองและผู้อื่น ความหมายเดิยวนี้ มันกระจายออกมาเป็น ๘ อย่าง เป็นความ ถูกต้อง ๘ อย่าง ซึ่งรวมกันเข้าแล้วก็เป็นอภิวรรณกรรม นี่คือทางออกของสัตว์ทั้งหลายที่จะออกมาเสียดจากอำนาจของ วัตถุนิยม ทีนี้เราก็มีความมุ่งหมายส่วนใหญ่ในการที่จะดึงมนุษย์ออกมาเสียดจากอำนาจของวัตถุนิยม เราก็ต้องเผยแผ่สิ่ง ที่เรียกว่าธรรมะอย่างถูกต้องและเพียงพอ ให้เพื่อนมนุษย์ทั้งหลายรู้จักสิ่งๆ นี้ และใช้ปฏิบัติให้อยู่กับเนื้อกับตัว เป็น ธรรมชาติ เป็นธรรมชาติ มันก็รอดได้ นี่เป็นเรื่องของปณิธานข้อที่ ๓ ว่าจะดึงโลกออกมาเสียดจากวัตถุนิยมด้วยการ ช่วยกันมีธรรมะ ด้วยการช่วยให้มีการศึกษา การรู้ การมีธรรมะ มีการปฏิบัติธรรมะ จึงจะมีธรรมะ มีแต่ความรู้เฉยๆมัน ก็ไม่มีธรรมะ แม้ว่ามันจะมีความรู้ธรรมะ แต่ถ้าไม่ได้ปฏิบัติธรรมะมันก็ไม่มีธรรมะ ฉะนั้นเราก็ต้องช่วยเหลือกันให้ถึง ที่สุด ให้รู้เรื่องของธรรมะ แล้วก็ปฏิบัติธรรมะจนมีธรรมะ แล้วก็รู้จักใช้ธรรมะนั้นให้เป็นประโยชน์ในการดึงโลก ออกมาเสียดจากวัตถุนิยม ดึงโลกนะ ดึงที่ไหนละ คำว่าดึงโลกนะ ดึงที่ไหน ไปดึงโลกก่อนใหญ่ก่อนนี้อย่างไร มันก็ ไม่ใช่ ก็ดึงคนทั้งโลก มันก็ไม่ใช่ แต่ว่ามันดึงจิต ดึงจิตของคนแต่ละคนออกมาเสียดจากอำนาจของวัตถุนิยม แล้วใคร มันจะช่วยดึงให้ใคร ได้ละ ฉะนั้นทุกคนมันจะต้องดึงของตัวเองโดยหลักที่ว่าคนเป็นที่พึ่งแก่ตน ฉะนั้นที่จะช่วยได้ก็คือ ทำให้ทุกคนแต่ละคนมีความรู้เรื่องนี้ คือรู้เรื่องดึงจิตของตนออกมาเสียดจากความลุ่มหลงในวัตถุหรือวัตถุนิยม ช่วยกัน เผยแผ่ให้เพียงพอสำหรับที่เขาจะสามารถจะดึงจิตของตน อย่างน้อยก็ควบคุมจิตของตนไว้ไม่ให้ไหลไปตามอำนาจของ วัตถุนิยม

นี่ขอฝากไว้ให้เป็นความรู้ ในลักษณะที่ว่า เป็นของขวัญตอบแทนแก่ท่านทั้งหลายที่ให้ของขวัญแก่อาตมานี่ ให้ คอยรับฟังการประกาศ การเผยแผ่ธรรมะของเจ้าหน้าที่ทางศาสนา ของพระพุทธเจ้า คือพวกธรรมทูตก็ดี พวกธรรม ทายาทก็ดี เขาจะยกกองออกไปเผยแผ่ความรู้เหล่านี้ให้แพร่หลายให้กระจายควบคุมไปในหมู่มนุษย์ ให้มนุษย์แต่ละ คนๆ รู้จักดึงจิตของตนออกมาเสียดจากวัตถุนิยม รวมกันแล้ว นั่นแหละคือการดึงโลกออกมาเสียดจากอำนาจของวัตถุ นิยม สมตามความปรารถนาทุกๆ ประการที่ตั้งไว้เป็นปณิธานว่าจะดึงโลก ช่วยโลกออกมาเสียดจากอำนาจของวัตถุนิยม ขอร้องความร่วมมือความสนับสนุนจากท่านทั้งหลาย ว่าจงมาช่วยกันในแผนการอันนี้ ที่จะดึงโลกออกมาเสียดจากวัตถุ นิยมด้วยความร่วมมือของท่านทั้งหลาย ความร่วมมือของท่านทั้งหลายนั้นไม่มีอะไรดีไปกว่าหรือมากไปกว่าท่าน ทั้งหลายนะจงดึงจิตใจของตนๆ ออกมาเสียดจากอำนาจของวัตถุนิยม นี่แหละเป็นความร่วมมืออย่างสูงสุด โลกพ้นจาก อำนาจของวัตถุนิยมแล้วก็จะไม่มีวิกฤตการณ์เลวร้ายใดๆในโลกเหลืออยู่ได้ ถ้าตกอยู่ภายใต้อำนาจของวัตถุนิยมแล้วก็ เห็นแก่ตัว เห็นแก่ตัวแล้วก็เปิดโอกาสให้เกิดโลภะ โมหะ โทสะ ท่วมท้นไปหมดทั้งโลก ก็เลสไหลนองครองโลกแล้ว ก็มีความทุกข์เต็มโลก เพราะอำนาจของวัตถุนิยมซึ่งมีลักษณะน่ารักเหมือนกับว่าลูกหนูตัวนั้นเห็นหน้าแมว มันน่ารัก แต่ไปเห็นหน้าไก่หงอนแดงนั้นน่าจะเกลียด น่ากลัว ไม่อยากเข้าใกล้ แม่หนูก็ต้องบอกว่า ไอ้ลูกเอ๊ย อย่าโง่ไป ที่น่า เกลียด น่ากลัวนั้นหน้าไก่ เป็นไก่ไม่มีอันตรายอะไร ที่น่ารักน่าพอนั้นแหละคือหน้าแมว มันเป็นความตายของพวก แก แกอย่าไปหลงกับมัน นี่เราทั้งหลายก็จงเป็นลูกหนูที่ได้รับคำสั่งสอนครบถ้วน ถูกต้องและก็ไม่ไปหลงแมวคือวัตถุ นิยมให้ตายเอง ให้ตัวเองตาย เรายังเป็นปลูชนอยู่ไม่รู้อะไร มันก็เหมือนลูกหนูโง่ๆ นั่นแหละ ต่อเมื่อได้มีความรู้ ความ

เข้าใจในธรรมะสูงขึ้น มันจึงจะพ้นจากความเป็นอย่างนั้น มันจะได้เป็นหนูที่ฉลาด พ้นจากอำนาจของแมว และที่รู้จัก เรียกว่าอะไรเป็นมิตร อะไรเป็นศัตรู วัตถุนิยมเป็นศัตรูเต็มตัว ธรรมะเป็นมิตรเต็มตัว จงอยู่ฝ่ายข้างมิตร มีพระพุทธเจ้า เป็นกัลยาณมิตร ผู้ชี้ทางแห่งธรรมะให้เดินตามร่องรอยของธรรมะ แล้วก็หลุดรอดออกมาได้ โดยหลักที่เรียกว่าอริย อัญ्ञังคิกมรรค หรือมัชฌิมาปฏิปทา ทางออกของปัญหาทุกอย่างทุกประการตามที่ค้นพบในพระบาลี พระพุทธเจ้าได้ ตรัสระบุ อริยอัญ्ञังคิกมรรค อริโย อญ्ञุจฺจิกโก มคฺโค นั้นแหละ เป็นนิสสรณะคือทางออกมาเสียจากปัญหาหรือความ ทุกข์ทุกอย่างทุกประการ ดำเนินตนอยู่ในอริยมรรคมีองค์ ๘ เหล่านี้แล้ว จะไม่มีความเลวร้าย หรือวิกฤตการณ์อันใด มาแผ้วพานได้

ขอให้ท่านทั้งหลายจงมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ แล้วก็ดำเนินตนไปอย่างถูกต้องอย่างนี้ ก็จะช่วย ก็จะเป็น การกล่าวได้ว่าช่วยกันดึงโลกทั้งโลกออกมาเสียจากวัตถุนิยม สิ่งที่เราตามต้องการจะพูดก็มีอย่างนี้และก็ได้พูดแล้ว เป็น เรื่องที่ ๓ ครบถ้วนทั้ง ๓ ข้อของปณิธาน ขอความร่วมมือจากท่านทั้งหลายทุกคนๆ ได้ร่วมมือกันให้ปณิธาน ๓ ประการนี้สำเร็จประโยชน์ ความสมบูรณ์และความถูกต้องมันก็จะถึงที่สุด หมคปัญหาโดยประการทั้งปวง เราทุกคนก็ จะสามารถเป็นพุทธบริษัทที่แท้จริง คือเป็น ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานอยู่ได้ตลอดไป

การบรรยายนี้ สมควรแก่เวลาแล้ว จะขอยุติการบรรยาย และก็จะสรุปท้ายด้วยเรื่องส่วนตัวว่า ขอบพระคุณ ขอบคุณ ขอบใจท่านทั้งหลายที่ให้ของขวัญวันนี้แก่ข้าพเจ้า และขอตอบแทนด้วยการให้ของขวัญว่าจงช่วยร่วมมือกัน ทำให้ปณิธาน ๓ ประการนี้ ประสบความสำเร็จสมบูรณ์ แล้วผลก็จะเกิดขึ้นแก่ท่านทั้งหลายนั่นเอง ไม่ใช่ว่าจะได้ดี อะไรที่ตามมาคนเดียว ก็จะได้แก่ทุกคน ช่วยกันทำปณิธานของข้าพเจ้าให้สมบูรณ์ แล้วผลทั้งหมดก็จะกลับไปให้แก่ ท่านทั้งหลายทุกคน ขอความร่วมมือถึงที่สุดในลักษณะอย่างนี้ว่าทุกคนจงเข้าถึงหัวใจแห่งศาสนาของตนๆ ทำความ เข้าใจระหว่างศาสนา ให้โลกไม่มีความขัดแย้ง แล้วก็ออกมาเสียจากอำนาจของวัตถุนิยมด้วยกันจงทุกๆ คนเถิด ขอยุติ การบรรยายในวันนี้ไว้แต่เพียงเท่านี้...(จบไฟล์)